

Số Tháng Năm 2023

04.05.2023

LUẬT KHOA

tạp chí

Triệt tiêu văn hóa
miền Nam sau năm 1975:

ĐỐT SÁCH, CẦM TÙ TRÍ THỨC, ĐỘC CHIẾM XUẤT BẢN

Việt Nam Cộng hòa
chỉ tồn tại trong
20 năm nhưng
vì sao tôi tiếp tục
viết về nó?

Góc tiếp cận mới
về Chiến tranh
Việt Nam qua
nét vẽ của
họa sĩ Nhật

Đạo Cao Đài
và những
chuyến biến
phức tạp
trong
chiến tranh
Đông Dương

Tranh minh họa: Luật Khoa.

Luật Khoa tạp chí là một dự án
của Sáng kiến Pháp lý Việt Nam
(Legal Initiatives for Vietnam),
một tổ chức phi lợi nhuận đăng ký ở
California, Hoa Kỳ theo quy chế 501(c)(3).

Địa chỉ đăng ký tại Hoa Kỳ: 1520 E. Covell
Suite B5 - 426, Davis, CA 95616.

Văn phòng chính: Đà Bắc, Đà Loan.

Tổng biên tập: Trịnh Hữu Long.
Ban biên tập: Trần Quỳnh Vi,
Phạm Đoàn Trang.

Mọi thắc mắc, góp ý xin gửi về:
bbt@mail.luatkhoa.org.

© Từ 2014

Luật Khoa tạp chí
Số tháng Năm, 2023
Phát hành ngày 04/05/2023.

Phiên bản PDF và EPUB
của Luật Khoa tạp chí nằm trong
các gói “Member” (\$2/tháng)
và “Supporter” (\$5/tháng)
trên www.luatkhoa.com.

Luật Khoa là tạp chí phi lợi nhuận.
Toàn bộ doanh thu được tái đầu tư
để phát triển tạp chí.

LỜI TÒA SOẠN:

T hưa quý độc giả,

Trong số báo tháng Năm này, chúng tôi tiếp tục chuyên đề Việt Nam Cộng hòa - vốn đã là một mảng nội dung thuộc dạng lớn và quan trọng nhất của Luật Khoa kể từ khi thành lập đến nay.

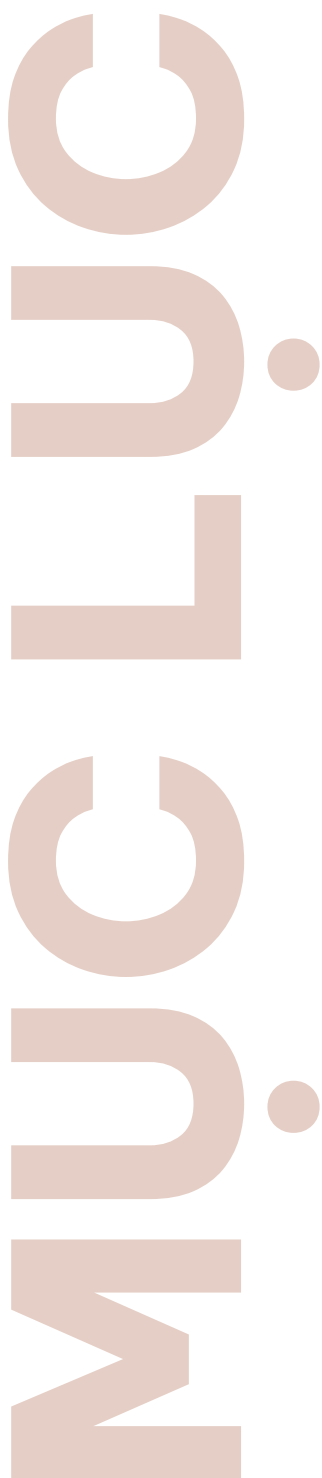
Sở dĩ Luật Khoa đầu tư vào chủ đề Việt Nam Cộng hòa nhiều như vậy không đơn thuần vì đây là chủ đề đặc biệt quan trọng mà còn vì nó vốn dĩ bị chính quyền kiểm duyệt gắt gao, khiến công chúng lãng quên một phần lịch sử và có một góc nhìn méo mó về lịch sử. Bên cạnh đó, Việt Nam Cộng hòa - với tư cách là trải nghiệm dân chủ đầu tiên trong lịch sử của người Việt Nam - để lại cho chúng ta một di sản quý báu về cách nền văn hóa Việt Nam va đập với các giá trị dân chủ. Di sản đó là những gì chúng ta có để kiến tạo một quốc gia dân chủ trong tương lai.

Xin nhắc lại một điều mà chúng tôi đã nói đến nhiều lần, Luật Khoa không viết về Việt Nam Cộng hòa để chọn phe hay kích động thù hằn. Chúng tôi viết từ góc độ khoa học, với các dữ liệu đáng tin cậy, và với tinh thần tôn trọng sự thật lịch sử. Đúng như tiêu chí làm báo độc lập của mình, Luật Khoa không sợ ai nhưng cũng không nịnh ai.

Bên cạnh đó, trong số báo này, chúng tôi cũng đăng các bài viết đã hoặc sắp được xuất bản trên website [luatkhoa.com](#), thuộc nhiều chủ đề khác nhau như luật hiến pháp, tự do tôn giáo, dân chủ.

Kể từ số báo tháng Năm, phiên bản PDF và EPUB của Luật Khoa sẽ được tích hợp vào các gói thành viên trả phí trên website [luatkhoa.com](#) và không còn được bán lẻ nữa. Điều này giúp Luật Khoa tập trung nguồn lực vào việc phát triển nội dung trả phí trên website, với kỳ vọng tạo ra một sự tiện lợi cho quý độc giả khi chỉ cần chi trả 2 USD/tháng là có thể tiếp cận được với toàn bộ nội dung của Luật Khoa cũng như các số báo PDF và EPUB.

Trịnh Hữu Long
Tổng biên tập

- 04** *Nguyễn Hạnh*
**Triệt tiêu văn hóa
miền Nam sau năm 1975:
Đốt sách, cầm tù trí thức,
độc chiếm xuất bản**
- 10** *Tâm Tâm*
Độc sách cùng Đoàn Trang
Góc tiếp cận mới về Chiến
tranh Việt Nam qua nét vẽ
của họa sĩ Nhật
- 14** *Võ Văn Quân*
**Việt Nam Cộng hòa chỉ
tồn tại trong 20 năm nhưng
vì sao tôi tiếp tục viết về nó?**
- 20** *Vincente Nguyen*
**Đạo Cao Đài và những
chuyển biến phức tạp trong
chiến tranh Đông Dương**
- 26** *Bạch Huỳnh Duy Linh*
**Khi tàn chinh chiến, người
Việt Nam nào cũng chung
một nỗi đau**
- 32** *Võ Văn Quân*
**Phong trào dân chủ thực sự
suy thoái hay chỉ là một thử
nghiệm lịch sử đang tiếp diễn?**
- 37** *Hòang Dạ Lan*
**Cách nhận diện một nền
dân chủ và quan sát
trường hợp Việt Nam**
- 42** *Hứa Y Định*
Độc sách cùng Đoàn Trang
Vì sao chúng ta luôn cần
người ngoài hành tinh?

- 46** Văn Tâm
Nhà nước vẫn giữ quyền ban phát đất đai như một công cụ kiểm soát tôn giáo
- 51** Vincente Nguyen
Lịch sử nhập thế thăng trầm của Phật giáo Hòa Hảo
- 55** Lê Nguyễn Duy Hậu
Israel và các vấn đề của luật hiến pháp hiện đại - Kỳ 1: Điều gì đang xảy ra ở Israel?
- 58** Lê Nguyễn Duy Hậu
Israel và các vấn đề của luật hiến pháp hiện đại - Kỳ 2: Một lịch sử lập hiến lạ lùng
- 61** Lê Nguyễn Duy Hậu
Israel và các vấn đề của luật hiến pháp hiện đại - Kỳ 3: Sự suy vong dân chủ ở Israel
- 64** Lê Nguyễn Duy Hậu
Israel và các vấn đề của luật hiến pháp hiện đại - Kỳ cuối: Tòa án quá quyền lực hay chính phủ lạm quyền?
- 68** Lam Thái Hòa
**Độc sách cùng Đoàn Trang
Người Pháp chuẩn bị những gì cho cuộc chiến bước ngoặt ở Nam Kỳ?**
- 72** Lam Thái Hòa
**Độc sách cùng Đoàn Trang
Lịch sử Trung Quốc qua góc nhìn về lễ hưng - suy của các vương triều**

Triệt tiêu văn hóa miền Nam sau năm 1975:
**ĐỐT SÁCH, CẦM TÙ TRÍ THỨC,
ĐỘC CHIẾM XUẤT BẢN**

*Những thiệt hại không thể phục hồi,
kéo lùi nền tri thức của đất nước.*

Nguyễn Hạnh

Bài được đăng lần đầu trên luatkhoa.com ngày 28/4/2023.
Có chỉnh sửa so với bản đăng lần đầu.

Tại TP. Hồ Chí Minh, không xa dinh Độc Lập, ngay cạnh nhà thờ Đức Bà, bên trong đường sách Nguyễn Văn Bình, bạn sẽ tìm thấy những cuốn sách rất đắt tiền. Chúng đắt tiền không phải do chúng dày dặn, đẹp đẽ, mà vì một lẽ khác, bởi đó là những cuốn sách đã may mắn sống sót khỏi chảo lửa đốt sách điên cuồng tại miền Nam.

Năm 1977, một cán bộ tại TP. Hồ Chí Minh khoe với báo chí quốc tế rằng khoảng 700

tấn sách của miền Nam đã bị tịch thu và nghiền nát sau hai năm “giải phóng”. [1]

Trong cùng năm, một cán bộ ở Huế cho biết hàng chục nghìn cuốn sách và tranh ảnh “lạc hậu” về “tình yêu ủy mị” và “tìm kiếm niềm vui thể xác” đã bị đốt bỏ. [2]

Một cuốn sách xuất bản vào năm 1976 của một nhà báo ngoại quốc đã kể lại chuyện một nhóm học sinh, sinh viên ở Sài Gòn chủ động tổ chức đốt sách nhằm xóa bỏ

“văn chương né tránh hiện thực”. [3]

Linh mục André Gelinat cho biết một số lượng lớn trong khoảng 80.000 cuốn sách của thư viện Trung tâm Giáo dục Alexandre de Rhodes tại Sài Gòn đã bị đốt bỏ theo chính sách tiêu diệt “văn hóa tư sản”. [4]

Nhà báo Richard Dudman, phóng viên kỳ cựu của báo St. Louis Post-Dispatch, cho rằng chính quyền miền Bắc có lẽ đã không ngờ chiến thắng tại miền Nam lại đến nhanh như vậy, và họ đã không chuẩn bị kế hoạch tiếp quản phù hợp. [5]

Một số hành động hấp tấp trên quy mô lớn để lại di chứng đời đời. Trong đó, sự kiện đốt sách đã mở đầu chiến dịch hủy diệt ngành xuất bản tư nhân đang phát triển ở miền Nam với kỹ thuật xuất bản hiện đại. Đau khổ hơn là những người cầm bút cũng có chung số phận với những cuốn sách.

Cho đến nay, sau 48 năm, Việt Nam vẫn chưa lấy lại được khí thế sôi động của ngành xuất bản tư nhân thời Việt Nam Cộng hòa.

NỀN XUẤT BẢN RỰC RỠ CỦA MIỀN NAM

Trước năm 1975, miền Nam có 44 tỉnh, thành từ tỉnh Quảng Trị đến tỉnh An Xuyên (địa phận Cà Mau hiện nay) với Sài Gòn là thủ đô. Tổng dân số năm 1971 là khoảng 18,7 triệu người. [6]

Vào năm 1974, ông Lê Bá Kông, Chủ tịch Hội Các Nhà in và Xuất bản thời Việt Nam Cộng hòa cho biết miền Nam có khoảng 180 nhà xuất bản lớn nhỏ. [7] Trong khi đó, miền Bắc chỉ có 21 nhà xuất bản. [8]

Từ năm 1954 cho đến giữa năm 1972, trung bình mỗi năm miền Nam xuất bản hơn một nghìn tựa sách, tổng cộng 21.279 tựa sách đã được xuất bản. Một số tác giả dẫn số liệu năm 1972 của Ủy hội Quốc gia UNESCO Việt Nam thì có khoảng ba nghìn

đầu sách được cấp phép xuất bản hàng năm. [9]

Năm 1963, Đoàn Thêm cho biết chỉ trong ba năm (từ 1961 đến 1963) đã thấy 2.624 nhan đề sách, nhiều nhất là tiểu thuyết và thơ. Ông nhận định, sau năm 1954, văn nghệ miền Nam đã sống động hơn rất nhiều, nhờ sự đóng góp của các nhà văn, nhà báo, nghệ sĩ di cư từ miền Bắc. [10]

Trong ba năm 1965, 1970 và 1973, miền Nam đã nhập về tổng cộng 96.392 tấn giấy. Giấy được dùng để in nhiều ấn phẩm khác nhau, trong đó có sách. [11]

Năm 1974, miền Nam có hơn 700 nhà in với 20 cơ sở có khả năng in một triệu cuốn sách mỗi năm. Các nhà in này đã in hơn 86 triệu cuốn sách của miền Nam, trung bình mỗi năm xuất bản khoảng 4,5 triệu cuốn sách. [12]

Ở Sài Gòn mỗi ngày có khoảng 3.000 cuốn sách được bán ra. Số nhà sách ở miền Nam là 2.500 cửa hàng, đa số tập trung tại Sài Gòn, chưa tính đến các nhà cho thuê sách. [13] Những nhà xuất bản, nhà in, hiệu sách ở miền Nam này dù khác nhau như thế nào nhưng đều có chung một ngày khai tử là ngày 30/4/1975.

ĐỐT SÁCH TRƯỚC NĂM 1975, CHUYỂN SÁCH NGOÀI BẮC VÀO

Năm 1977, báo London Telegraph cho biết chính quyền đã chuyển hàng trăm tấn sách “hợp pháp” của miền Bắc vào miền Nam. [14]

Báo chí nhà nước cũng xác nhận “hàng trăm triệu bản sách” của miền Bắc đã được chuyển vào miền Nam ngay sau tháng 4/1975 để “phục vụ cho công tác tuyên truyền, giáo dục, xây dựng tư tưởng, tình cảm mới - xã hội chủ nghĩa”. [15]

Điều nghịch lý là cán bộ miền Bắc tại Sài Gòn đã không mặn mà với những cuốn sách từ miền Bắc, mà họ thích đọc và giữ

lại những cuốn sách bị cấm ở miền Nam.

Theo Nguyễn Vy Khanh, ngay sau khi tiếp quản miền Nam, chính quyền quân quản đã ra chỉ thị cấm lưu hành và tàng trữ tất cả sách, báo trước ngày 30/4/1975. [16] Chỉ trong một tuần, số sách tịch thu được tại một quận của Sài Gòn là 482.460 cuốn, ba tấn báo chí. Một nhà sách ở Nha Trang phải nộp 35.530 cuốn sách. [17]

Năm 1976, Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khẳng định: “Việc xây dựng nền Văn Hóa mới được tiến hành trong cuộc đấu tranh quét sạch những tàn dư mà Mỹ đã gieo rắc ở miền Nam. Đó là thứ Văn Hóa nô dịch, lai căng, đồi trụy, cực kỳ phản động [...]” [18]

Đến tháng 1/1978, Bộ Văn hóa và Thông tin đã tổ chức “Hội nghị đấu tranh xóa bỏ tàn dư văn-hóa thực dân mới” tại TP. Hồ Chí Minh. Hai tháng sau hội nghị, chính quyền TP. HCM đã mở chiến dịch hủy diệt sách lần thứ nhì. Lần này, chính quyền trung ương cho rằng việc tiêu hủy sách trước đó vẫn chưa được thực hiện một cách triệt để nên lần này phải hủy diệt tất cả các cuốn sách từ tiểu thuyết, thơ văn đến chính trị, kinh tế, luật, chỉ cho phép giữ lại các sách về khoa học tự nhiên. [19]

Đến năm 1981, chính quyền trung ương đã công bố danh sách 122 tác giả có toàn bộ tác phẩm bị cấm lưu hành. Trong chiến dịch vào tháng 6/1981, chính quyền cho biết đã tịch thu khoảng 3 triệu ấn phẩm, trong đó tại Sài Gòn có khoảng 60 tấn sách, hàng chục nghìn cuộn băng nhạc, tranh ảnh và hơn 600 cuộn phim. [20]

Nhiều tác giả cho biết chính quyền đã huy động thanh niên, thậm chí là trẻ em mang băng đồ vào nhà của người dân để lục soát, tịch thu các thể loại sách vở, báo chí, băng đĩa. Có người kể rằng một chủ tiệm cho thuê sách cạnh nhà thờ Ba Chuông (Quận 3, TP. Hồ Chí Minh) đã cho nổ một quả lựu đạn khi các em nhỏ đeo băng đồ xông vào nhà để tịch thu sách. [21]

Việc đốt sách không chỉ hủy hoại nền xuất bản, tài sản của người dân, mà còn là hủy hoại nền tảng tri thức được gây dựng hơn 20 năm ở miền Nam trên nhiều lĩnh vực.

Nguyễn Văn Lục cho rằng chính quyền đã đốt sạch các sách của miền Nam mà không phân biệt thể loại, nội dung, chính trị hay không chính trị, kể cả những sách thiếu nhi có tính chất giáo dục cao cũng bị đốt bỏ. Chính quyền đã nhắm vào quan điểm, thái độ chính trị của tác giả hơn là nội dung của những cuốn sách. [22]

Mãi đến năm 1985, chính quyền vẫn còn lo sợ về các loại sách, báo cũ của miền Nam, mặc dù vào lúc này, nhiều nhà văn, nhà thơ miền Nam vẫn còn bị giam giữ trong các trại cải tạo trên khắp đất nước. [23]

ĐẨY NGƯỜI TRÍ THỨC VÀO TÌNH THỂ QUÂN BÁCH, VONG MẠNG

Sự sụp đổ ngành xuất bản tư nhân ở miền Nam đã phủ một bóng đêm u ám, nặng nề lên các văn nghệ sĩ miền Nam. Việc bị cấm sáng tác, xuất bản sách đã sớm đẩy các tác giả vào hoàn cảnh khó khăn, túng quẫn.

Nguyễn Hiến Lê từng nói rằng sau ngày 30/4/1975 ông và nhiều tác giả khác tại miền Nam sống cũng như chết trước sự thù hận, phân biệt đối xử của chính quyền mới. Bên cạnh sự bức bối trong việc sáng tác, họ hồi hộp chờ đợi không biết ngày nào chính quyền đến gõ cửa nhà. [24]

Tháng 4/1976, ngay trước cuộc bầu cử thống nhất hai miền Việt Nam, các nhà văn của phe chiến thắng như Vũ Hạnh, Sơn Nam đã liên tục đăng bài phỉ báng, kết tội các nhà văn miền Nam trên các mặt báo. Chính quyền đã lập ra một danh sách bắt giữ 44 nhà văn, nhà thơ, nhà báo miền Nam. [25]

Trong hai tuần đầu tháng 4/1976, chính quyền vây bắt khoảng 70 văn nghệ sĩ với

tội danh “văn nghệ sĩ chống cộng [của] chế độ cũ”. [26]

Hàng loạt các nhà văn đã bị bắt như Vũ Hoàng Chương (5 tháng tù), Nguyễn Mạnh Côn (3 năm), Nhã Ca (2 năm), Trần Dạ Từ (12 năm), Mai Thảo (kịp trốn thoát), Duyên Anh (gần 6 năm), Dương Nghiễm Mậu (1 năm), Doãn Quốc Sĩ (5 năm), Nguyễn Sĩ Tế (11 năm), Thanh Thương Hoàng (8 năm), v.v. [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36]

Một số nhà văn, nhà thơ khác có lẽ cũng đã bị bắt trước hay trong cùng khoảng thời gian này như Phạm Thành Tài (8 năm tù), Trần Tuấn Kiệt (10 năm), Lê Xuyên, v.v. Một năm sau, chính quyền bắt thêm các nhà văn khác như Hồ Hữu Tường (2 năm tù giam), Hoàng Hải Thủy (bị bắt hai lần, 8 năm), v.v. [37] [38] [39] [40] [41]

Những nhà văn, nhà thơ đã chết dưới điều kiện khắc nghiệt của trại cải tạo được biết đến là Vũ Hoàng Chương (qua đời tháng 9/1976), Ngọc Thứ Lang (1979), Nguyễn Mạnh Côn (tháng 6/1979), Hồ Hữu Tường (tháng 6/1980), Dương Hùng Cường (1987), Hiếu Chân (1986), v.v. [42] [43] [44]

SỐ PHẬN CỦA CÁC NHÀ VĂN QUÂN ĐỘI MIỀN NAM

Một tháng sau ngày 30/4/1975, theo lệnh của Ủy ban Quân quản Sài Gòn - Gia Định, đã có hơn 44.000 cựu quân nhân, nhân viên và quan chức chế độ cũ ra trình diện chế độ mới. [45]

Trong số những quân nhân này có những văn nghệ sĩ thuộc quân đội Việt Nam Cộng hòa, trong đó có một số là sĩ quan của Cục Tâm lý chiến, một cơ quan thuộc Tổng cục Chiến tranh Chính trị, Quân lực Việt Nam Cộng hòa.

Những văn nghệ sĩ của quân đội Việt Nam Cộng hòa có các sáng tác với xu hướng đa

dạng, đương nhiên có cả những sáng tác được cho là chống cộng sản và các sáng tác theo rung cảm cá nhân của họ.

Nhà văn Nguyễn Ngọc gần đây đã nhận xét về văn chương của quân nhân Việt Nam Cộng hòa: “Còn văn học miền Nam thì khác, họ viết thật về chiến tranh, về tâm trạng con người sống trong chiến tranh. Văn học miền Nam được đúng ngoài chính trị.” [46]

Tuy nhiên, sau 30/4/1975, những văn nghệ sĩ là quân nhân thường phải chịu những bản án tù rất nặng nề.

Những nhà thơ là quân nhân miền Nam bị bắt giữ ngay sau 30/4/1975 được biết đến là Thanh Tâm Tuyền (cấp bậc đại úy, nhà báo của Tập san Quốc phòng, 7 năm tù), Phan Lạc Phúc (trung tá, biên tập viên của Tập san Quốc phòng, 10 năm), Cung Trầm Tưởng (trung tá Không quân, 10 năm), Hoàng Anh Tuấn (2 năm, nhờ Pháp can thiệp), v.v. [47] [48] [49] [50]

Trong đó, nhà thơ Tô Thùy Yên, thiếu tá, trưởng phòng Văn nghệ của Cục Tâm lý chiến thuộc Tổng cục Chiến tranh Chính trị, đã bị giam giữ ba lần với tổng cộng 13 năm tù giam. [51]

Một số các nhà văn như Văn Quang (trung tá quân đốc Đài phát thanh Quân đội, 12 năm tù giam), Thế Uyên (trung úy, 3 năm), Phan Nhật Nam (đại úy Sư đoàn Nhảy dù, 14 năm), Thảo Trường (thiếu tá ngành chiến tranh chính trị thuộc Cục An ninh Quân đội, 17 năm), v.v. [52] [53] [54] [55]

Ông Đỗ Văn Phúc, quân nhân thuộc ngành chiến tranh chính trị, cựu tù cải tạo, cho biết sau năm 1975 những sĩ quan ngành chiến tranh chính trị là những người bị chính quyền cộng sản cầm tù lâu nhất rồi đến an ninh, tình báo, v.v. cùng với các yếu tố đi kèm khác như là người Công giáo, di cư từ miền Bắc, thuộc đảng Dân chủ của Tổng thống Nguyễn Văn Thiệu, v.v. [56]

Sau khi ra tù, những nhà văn, nhà thơ dù thuộc hay không thuộc quân đội đều không được phép sáng tác. Nếu muốn sống ở quê hương, cuộc sống của họ phải cắt đứt vĩnh viễn khỏi văn chương. Hầu hết các văn nghệ sĩ sau khi được trả tự do đã ra nước ngoài tị nạn.

NHỮNG NHÀ VĂN VIỆT CỘNG NĂM VÙNG

Sau năm 1975, một số ít nhà văn miền Nam vẫn tiếp tục được chính quyền mới cho phép sáng tác.

Những người này là các cán bộ cách mạng “năm vùng”, đã sáng tác công khai ở Sài Gòn trước năm 1975. Trong đó, nổi bật có nhà văn Vũ Hạnh là cán bộ văn hóa Khu ủy Sài Gòn - Gia Định, trước năm 1975 đã viết cho tờ Tin Văn, Bách Khoa, Mai, v.v. [57] Hay Huỳnh Bá Thành, còn gọi là họa sĩ Ốt, là nhân viên tình báo, trước năm 1975 đã sáng tác cho tờ Điện Tín, Tin Sáng, Bút Thần, v.v. [58]

Bên cạnh đó là các nhà văn thân Việt Cộng như Sơn Nam, Lữ Phương, Thẩm Thệ Hà, Tô Nguyệt Đình, Cung Văn, Ngụy Ngử, v.v. Những người này sau năm 1975 đã tham gia vào các cơ quan văn hóa, nghệ thuật của chính quyền. [59] [60] [61] [62] [63] [64]

Những nhà văn này không chỉ sáng tác tự do trước năm 1975 mà còn thành lập các nhà xuất bản, phát hành các tạp chí. Các sáng tác của họ có xu hướng thân cách mạng, chỉ trích chính quyền miền Nam, kêu gọi hòa bình thống nhất.

Một số tác phẩm của họ bị chính quyền Việt Nam Cộng hòa kiểm duyệt, gây khó khăn. Tuy nhiên, việc kiểm duyệt của chính quyền miền Nam không phân biệt, kỳ thị vào tác giả mà tập trung vào tác phẩm, kể cả văn nghệ sĩ là quân nhân Việt Nam Cộng hòa vẫn có tác phẩm bị kiểm duyệt.

Ở một mức độ nhất định, chính quyền Việt Nam Cộng hòa đã tôn trọng quyền tự do báo chí, tự do sáng tác, không có sự phân biệt, kỳ thị tác giả, cho phép tất cả các xu hướng sáng tác. Điều này tạo điều kiện thuận lợi và tương đối an toàn cho các văn nghệ sĩ nói trên hoạt động.

Tuy nhiên, sau năm 1975, chính quyền cách mạng đã không làm điều tương tự với các nhà văn khác của miền Nam. Trái lại, một số nhà văn miền Nam còn bị chính quyền mới áp bức cho đến chết, hoặc phải bỏ đất nước ra đi.

NHÀ NƯỚC CHIẾM NHÀ IN

Từ 700 nhà in vào năm 1974, sau 30/4/1975, số nhà in lớn nhỏ chỉ tính riêng ở Sài Gòn đến kê khai với nhà nước là 932. [65] Nhà nước đã chiếm dụng ngay lập tức những nhà in này, rồi tịch thu, tiến tới quốc hữu hóa tất cả các nhà in ở miền Nam.

Ngay sau 30/4/1975, chính quyền mới đã chiếm kho giấy, dùng các nhà in để in hàng loạt các ấn phẩm như 300.000 tờ báo đầu tiên của báo Sài Gòn Giải Phóng, in màu hai triệu tấm ảnh chân dung Hồ Chí Minh, in 7 triệu cuốn sách giáo khoa của miền Bắc chỉ trong 45 ngày, v.v. [66]

Hai năm sau, số giấy trong kho ở miền Nam đã hết sạch, chính quyền thất bại trong việc nhập giấy từ nước ngoài. Việt Nam tập trung vào tự sản xuất giấy. [67]

Tuy nhiên, nhiều sản phẩm xuất bản trong những năm 1980, 1990 dùng những loại giấy xấu hơn rất nhiều so với giấy in trước đó của miền Nam.

Những nhà in lớn được gộp lại thành các xí nghiệp công ty hợp doanh in từ số 1 đến số 7. Ví dụ như Xí nghiệp in số 1 gồm các nhà in mà nhà nước tịch thu như nhà in Tổng Bá, các cơ sở in Nam Đường, Huế Dương Ly Kỳ, Lương Hữu, Tân Đại Minh. Xí nghiệp in số 4 từ các nhà in đã tịch thu bao gồm Văn Hữu, Thanh niên, Trí Thức